

“Twee dingen waar de jeugd voor warmloopt? Voetbal en hiphop!”

Veertien jaar geleden raakte Anouk Piket (33) met haar voeten voor het eerst Braziliaanse bodem en werd ze halsoverkop verliefd op het bruisende Rio.

“*Caramundo*, de naam van mijn stichting komt van het Portugese werkwoord *encarar*, dat ‘de realiteit onder ogen zien’ betekent en *Mundo* staat voor wereld. In de favela’s van Rio de Janeiro zijn geweld, analfabetisme, werkloosheid en verveling de realiteit van elke dag. Jonge mensen zijn door hun meestal lage opleiding en de hoge werkloosheid minder snel in staat een zelfstandig bestaan op te bouwen. Ze wonen langer bij hun ouders en leiden vaak een leven met weinig structuur. Hangjongeren horen dan ook echt bij het straatbeeld. In Rio is de invloed van drie grote drugs- en wapencommando’s heel groot. Juist nauwelijks opgeleide jongeren worden aangetrokken door de georganiseerde misdaad. Ook al omdat ze geen ander toekomstperspectief zien, regelen zij betaalde klusjes binnen dit gewelddadige circuit; waarin ze overigens heel creatief weten te overleven. Als antropologe deed ik onderzoek naar de positieve invloed van kunstzinnige expressie op deze groep jongeren en ontdekte dat kunst hen inspireert tot positieve zelfontplooiing. Ik heb *Caramundo* opgericht om jonge talenten in achtergestelde omstandigheden te steunen in hun kunstzinnige en sportieve ontwikkeling. Met als gevolg dat zij een beter zelfbeeld ontwikkelen en weer durven gaan voor een menswaardige toekomst buiten de drugs- en wapenhandel. Ons team in Rio bestaat uit tien begeleiders. Met de hulp van buurtinitiatieven en enthousiaste vrijwilligers, dagen wij de jongens en meiden uit tot een zinvolle en stimulerende tijdsbesteding.”

Van passie naar werk

“Twee dingen waar de jeugd uit de favela’s voor warmloopt, zijn voetbal en hiphop. Hiphop is een veelzijdige cultuur met uitingen in bijvoorbeeld dans, zang, muziek, dj’s en graffiti. Schrijven, dansen, tekenen, muziek maken: dat zijn nogal wat educatieve waarden. Daarom benaderen we jongeren met projecten rondom hiphop en sport. Of ze nu starten met een workshop graffiti, een cursus zeefdruk, of voetbaltraining, ons uiteindelijke doel is dat ze vanuit hun interesse een levensdoel vinden. Dat kan scholing zijn, maar ook het genereren van een eigen inkomen. Alle projecten realiseren wij door samen te werken met lokale partners. Alhoewel we ook zelf workshops organiseren, fungeert *Caramundo* voornamelijk als animator en facilitator. Wij matchen het talent en de interesse met het aanbod aan cursussen en opleidingen. Wij werken als bruggenbouwers tussen gemotiveerde jongeren, opleidingscentra en werk. Nu voltooiën we de bouw van ons eerste, eigen, culturele centrum in de *Favela Sampaio*. Met dank aan onze sponsors *Plan Nederland* en de *NCDO (Nationale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling)*. Jongeren hervinden via *Caramundo* hun gevoel van eigenwaarde en ontwikkelen een positieve identiteit. Ze ontdekken waar ze in hun leven voor willen gaan en zien dat het benutten van je talent kansen voor de toekomst biedt. Deelnemers vanaf een jaar of zestien kiezen voor een beroepsopleiding of vertalen hun talent naar verkoopbare producten.

»

Veel graffitiartisten ontpoppen zich tot ontwerpers van cd-hoesjes en flyers, maken affiches en folders voor theaters, of bouwen decors. Vooral meisjes bedrukken ook T-shirts met mooie afbeeldingen, die ze verkopen op de markt. Het ontwerpen van kleding is zeer in trek. In het naaiatelier van ons eigen culturele centrum kunnen ze binnenkort ze ook een eigen productielijn opzetten en de komst van internet kan leiden tot een bestaan als webdesigner.

Zo stimuleren we graffitiartist Ment al acht jaar. Hij is een voorbeeld van een persoonlijk succes, want als inmiddels internationaal gerespecteerd kunstenaar is hij een icoon voor de jeugd in de favela's. Zeker nu hij ook in Berlijn, Amsterdam en Marseille exposeert. Veel ex-deelnemers aan onze projecten zijn nu werkzaam in hun eigen wijk. Als bijvoorbeeld muziekleraar of voetbalcoach, motiveren zij jongeren tot *'Trabalho com o coração'*: werken vanuit je hart."

Eigen visuele taal

"Elke dag loop ik op mijn slippers door het centrum en pak ik de bus naar Sampaio of Acari, de twee favela's waar ik werk. Ik heb werkelijk een beschermengel, want in 15 jaar Brazilië heb ik maar één keer onder een auto moeten schuilen voor rondvliegende kogels. Verder kwam ik nooit direct in aanraking met geweld. De 700 favela's van Rio zijn ook niet allemaal even gevaarlijk. Het meest gewelddadig zijn de drie waar de hoofdkwartieren van de grote misdaadcommando's zijn gehuisvest. Dit gewelddadige beeld vergroten de Braziliaanse media uit, wat heel jammer is. Juist jongeren identificeren zich makkelijk met het opgelegde imago van afrekeningen en bendegevechten. Hiervan profiteert de georganiseerde misdaad weer door onder hen 'soldaten' te werven voor hun eigen legers, die ingezet worden tegen vijandige commando's of invallen van de politie. Binnen de eigen wijk hebben de misdaadcommando's ook een sociale functie. Zij garanderen veiligheid en rust. Bovendien heeft elk gezin wel een neef, zoon of vader in een commando. Daardoor heerst er onvoorwaardelijke steun voor het commando van de eigen wijk.

In de jaren tachtig waaide de hiphopcultuur

vanuit de Verenigde Staten over naar Latijns-Amerika. In Brazilië heeft deze cultuur zich – zowel binnen de gewelddadige groeperingen als bij hun tegenbeweging – ontwikkeld tot een praktisch communicatiemiddel. Graffiti is een manier om respect af te dwingen binnen een bepaald circuit of, zonodig, een gebied te markeren.

Wereldverbeteraars benutten graffiti om op te roepen tot dialoog en opleiding. De Braziliaanse vorm van graffiti is aantrekkelijk, door de figuratieve en kleurrijke aard. Enorme kunstwerken versieren snelwegen en grauwe buurten. Graffitiartisten scheppen een aangenamere omgeving voor al die mensen die in aftandse wijken leven, afgesloten van elke andere vorm van kunst. In Nederland wordt graffiti vaak als illegaal vandalisme gezien. In Brazilië wordt graffiti, zolang het maar kleurrijk en aantrekkelijk is, met open armen ontvangen."

Meer info:

www.caramundo.org of www.caramundo.nl

“In Rio leeft de Braziliaan alsof elke dag zijn laatste kan zijn”

